

از این جانب سخن‌ها

مجموعه مقالات چهارمین همایش بین‌المللی شمس و مولانا

به کوشش

سرشناسه: همایش بین‌المللی شمس و مولانا (چهارمین: ۱۳۹۷: خوی)
 عنوان و نام پدیدآور: از این جانب سخن ها: مجموعه مقالات چهارمین همایش بین‌المللی شمس و مولانا/ [برگزار کنندگان]
 پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی - [و دیگران] به کوشش محمد نجاری
 مشخصات نشر: تهران: آواها، ۱۳۹۸.
 مشخصات ظاهری: ۲۹۴ ص.
 شابک: 978-622-95854-3-6 دوره: 2-1 978-622-95854-1-2
 یادداشت: [برگزار کنندگان] پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تولیت شمس تبریزی، موسسه فرهنگی هنری
 سیندر جاولدن خرد مرکز اسناد فرهنگی آسیا، پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)
 عنوان دیگر: مجموعه مقالات چهارمین همایش بین‌المللی شمس و مولانا.
 موضوع: مولوی، جلال‌الدین محمد بن محمد ۶۰۴-۷۷۲ ق. - نقد و تفسیر - کنگره‌ها
 موضوع: Congresses - Criticism and Interpretation - Mowlavi, Jalaloddin Mohammad ibn-e Mohammad, 1207-1273
 موضوع: شمس تبریزی، محمد بن علی، ۵۸۲-۶۴۵ ق. - نقد و تفسیر - کنگره‌ها
 موضوع: Congresses - Criticism and interpretation - Shams Tabrizi, Mohammad ibn Ali
 موضوع: شمس تبریزی، محمد بن علی، ۵۸۲-۶۴۵ ق. - تأثیر - مولوی، جلال‌الدین محمد بن محمد ۶۰۴-۷۷۲ ق.
 موضوع: مولوی، جلال‌الدین محمد بن محمد ۶۰۴-۷۷۲ ق. - دیوان شمس تبریزی - نقد و تفسیر
 موضوع: etc. - Criticism, interpretation - Mowlavi, Jalaloddin Mohammad ibn Mohammad. Divān-i Shams-i Tabrizī
 موضوع: شعر فارسی - قرن ۷ ق. - تاریخ و نقد
 موضوع: History and criticism - Persian poetry - 13-th century
 موضوع: شعر عرفانی فارسی - قرن ۷-۸ ق. - تاریخ و نقد
 موضوع: History and criticism - Sufi poetry, Persian - 13-14th century
 شناسه افزوده: نجاری، محمد ۱۳۵۹ - گردآورنده شناسه افزوده: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 شناسه افزوده: Institute for Humanities and Cultural Studies ردمندی کنگره: PIR۵۳۰۴
 ردمندی دیوبی: ۱/۲۲۸۱ شماره کتابشناسی ملی: ۶۰۴۸۷۸۶

مقالات این همایش در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) با کد اختصاصی ۱۴۰۴۶-۹۷۱۹۰ ثبت شده است.

از این جانب سخن‌ها

مجموعه مقالات چهارمین همایش بین‌المللی شمس و مولانا

دکتر محمد نجاری

طرح جلد: اشکان (حسین) قازانچایی

صفحه‌آرا: مهدی سلطانی

مدیر بازرگانی: مهندس میثم نجاری

چاپ و صحافی: تفرید

شابک دوره: 2-1 978-622-95854-1-2

شابک: 3-6 978-622-95854-3-6

تهران، ابتدای خیابان مرتضوی، کوچه خوش‌مقام، پلاک ۲۵، واحد ۴

ایانامه: avahia.pub@gmail.com

تلفن: ۰۹۱۳۴۸۶۸۳۶۸؛ ۰۲۱-۶۶۶۷۴۰۵

فهرست مطالب

۹.....	پیشگفتار.....
۱۵.....	نگاهی بینامتنی به شیوه اندرز دادن در منظر موزخانه بیهقی و نگاه عارفانه مولوی (با تکیه بر تاریخ بیهقی و مثنوی معنوی مولوی).....
۴۵.....	پریسا صالحی؛ قدرت‌اله طاهری مبانی رواداری مذهبی مولانا با اقلیت‌های دینی.....
۷۳.....	قدرت‌اله طاهری قونیه، خاستگاه مولوی.....
۸۵.....	زهرآ عاشرزاده تحلیل گفتمان انتقادی داستان «فروختن صوفیان بهیمه مسافر را جهت سماع».....
۱۰۹.....	ذوالفقار علّامی؛ حدیث احمدی بررسی پارادوکس‌های همسان و ناهمسان در اشعار سنایی و مولانا.....
۱۳۷.....	ذوالفقار علّامی؛ معصومه صادقی زبان عرفانی مولانا در مثنوی و غزلیات شمس (با تکیه بر خاموشی).....
۱۶۱.....	مریم غفوریان؛ سلیم مظهر؛ زرنوش مشتاق جاروی نگار؛ بررسی نمادها در دو بیت از یک غزل مولانا.....
۱۸۱.....	رضا غوریانی؛ فرزاد قائمی شمس عالی‌ترین فرامن مولانا.....
۱۹۹.....	محمد فتاحی مراوده مریدی و مرادی در مقالات شمس (با تکیه بر نظریه هالیدی در فرائقش بینافردی).....
۲۱۹.....	نسرین فقیه ملک مرزبان مقایسه اعتقادات طریقت ذن با اندیشه مولانا در مثنوی و فیه‌ما فیه.....

شب‌نم قدیری یگانه

شگردهای بازآفرینی معنا در مقالات شمس تبریزی ۲۴۳

علی‌اکبر کمالی‌نهاد؛ حسین علی‌زاده

خوانش‌های متفاوت غزلی از مولوی در رسانه‌های مختلف ۲۵۹

زهرا لرستانی؛ آرزو اصغری

مفهوم زندگی و مرگ در غزلیات شمس ۲۷۳

نادر لطفی‌صمیمی؛ شکراله پورالخاص

پیشگفتار

اگر از تو پرسند که مولانا را چون شناختی؟ بگو از قولش می‌پرسی:
إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ؛ و اگر از فعلش
می‌پرسی: کل یوم هو فی شأن؛ و اگر از صفتش می‌پرسی: قل هو
الله أحد؛ و اگر از نامش می‌پرسی: هو الله الذی لا اله الا هو عالم
الغیب و الشهادة هو الرحمن الرحیم؛ و اگر از ذاتش می‌پرسی: لیس
کمثله شیء و هو السميع البصیر.

سؤال کردن از شیخ بدعت است.

توحید آن است که بدانی همه چیزها آن خداست و از خداست و به
خداست، و بازگشت به خداست. (مقالات، کلمات قصار، ۷۸۹)

و از آن جا که به تعبیر حضرت شمس، «یادداری معرفت است»، از سال ۱۳۹۴ یاد
می‌کنیم که مؤسسه تولیت آرامگاه شمس تبریزی «نخستین کنگره شمس تبریزی» را برگزار
کرد. در سال ۱۳۹۵، جمعی از استادان و همکاران پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات
فرهنگی، به پایمردی دکتر اشرف بروجردی، معاون فرهنگی وقت پژوهشگاه، میهمان
برگزارکنندگان «دومین همایش شمس تبریزی» شدند. حاصل این آشنایی و پیوند، انعقاد
تفاهم‌نامه فیما بین دو نهاد، و تشکیل دبیرخانه علمی همایش در پژوهشگاه زبان و ادبیات
پژوهشگاه بود؛ و چنین شد که سومین همایش با عنوان جدید «شمس و مولانا»، در سطح
بین‌المللی و با دبیری دکتر یوسف محمدنژاد (رییس پژوهشگاه زبان و ادبیات) در مهرماه
۱۳۹۶ برگزار شد.

دبیرخانه «چهارمین همایش بین‌المللی شمس و مولانا» از نیمه اردیبهشت ۱۳۹۷ با

دبیری دکتر زهرا حیاتی، عضو هیئت علمی گروه پژوهش‌های بین‌رشته‌ای پژوهشکده زبان و ادبیات، فعالیت خود را آغاز کرد. در این دوره، پژوهش‌های بین‌رشته‌ای به‌عنوان محور اصلی همایش مورد تأکید قرار گرفت. در نخستین گام، طی مکاتبه پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی با نهادهای دیگر، مقرر شد پایگاه استنادی جهان اسلام، انجمن علمی نقد ادبی ایران، انجمن علمی زبان و ادبیات فارسی، انجمن علمی ترویج زبان و ادبیات فارسی، اتحادیه انجمن‌های علمی-آموزشی معلمان زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه الزهراء، مرکز اسناد فرهنگی آسیا و مؤسسه فرهنگی هنری سپندار جاودان‌خرد، در سه زمینه جذب و داوری مقالات، و نیز انتشار مقالات برگزیده همایش، همکاری نمایند.

همگام با تشکیل کمیته علمی همایش، که نام اعضای آن در مقدمه این مجموعه آمده است، سامانه مقالات همایش راه‌اندازی شد و در نهایت بیش از ۱۰۰ مقاله در اختیار دبیرخانه قرار گرفت. پس از جمع‌بندی آرای داوران، مقالات در پنج بخش جای گرفتند:

- ۱- مقالاتی که مورد پذیرش قرار نگرفتند.
 - ۲- مقالاتی که برای چاپ در چکیده مقالات پذیرفته شدند.
 - ۳- مقالاتی که برای چاپ در مجموعه مقالات پذیرفته شدند.
 - ۴- مقالاتی که برای چاپ در مجله علمی-پژوهشی پذیرفته شدند.
 - ۵- مقالاتی که قابل ارائه در همایش بودند و برای انتشار در کتاب یا مجله پذیرفته شدند.
- دربازه زمانی‌ای که به دریافت مقالات اختصاص داده شده بود، پیش‌نهی همایش با عنوان «شعر مولانا؛ عرصه تقابل‌ها» در ۱۷ تیرماه ۱۳۹۷ در پژوهشگاه علوم انسانی برگزار و پنج سخنرانی ارائه شد.

مقالاتی که درجه علمی-پژوهشی دریافت کردند در دوفصلنامه علمی-پژوهشی ادبیات عرفانی دانشگاه الزهراء، سال نهم، شماره ۱۷ منتشر شدند، و دبیرخانه همایش سپاسداری خود را از اعضای محترم هیئت تحریریه، به‌ویژه دکتر مهدی نیک‌منش، سردبیر محترم نشریه ابراز می‌دارد.

سخنرانی‌های همایش نیز در سه بخش به شرح ذیل ارائه شد:

سخنرانان بخش بین‌الملل

- پروفیسور عیسی علی العاکوب (سوریه): چهره شمس و مولانا در حکایت «گنج‌نامه»
مقالات و مثنوی

- دکتر محمود ارول قلیچ (ترکیه): شناخت مولانا بدون سهم تأثیر ابن عربی امکان‌پذیر هست یا خیر؟

سخنرانان بخش ویژه

- دکتر قطب‌الدین صادقی: ویژگی‌های شخصیت‌پردازی دراماتیک در داستان‌های مولوی

- دکتر اردشیر صالح‌پور: شکل‌شناسی دراماتیک در قصه‌های مثنوی

- دکتر علی اصغر شعردوست: آموزه‌های مولانا، نیاز امروزین بشریت

- دکتر حسینعلی قبادی: درآمدی بر اسطوره‌مانندی غزلیات شمس

- دکتر حمید تنکابنی: روایت نوآورانه و کارکردگرایانه شمس و مولانا از مفهوم «عقل» و «عقلِ عقل»

- دکتر شهرام پازوکی: گمان‌های رایج درباره طریق تفکر مولانا و مثنوی

- دکتر علیرضا نیکویی: طرح‌مندی مثنوی در پرتو نگاه کل‌نگر

- دکتر سید مهدی زرقانی: جنسیت معشوق در غزل مولانا

- محمد جعفرلو: شمس و مولانا، جلوه و رمزی از حقیقت حیات الهی انسان

سخنرانان نشست‌های علمی

- دکتر فاطمه مدرسی: شخصیت و شخصیت‌پردازی در مقالات شمس

- دکتر ایرج شهبازی: شمس و مسئله بازتاب

- دکتر فرانک جهانگرد: تکرار در غزلیات شمس

- دکتر عیسی امن‌خانی: مولانا و ایدئولوژی‌های معاصر

- دکتر پارسا یعقوبی جنبه‌سرایی: منطق حاشیه در مثنوی: سبک ایضاحی و اقتدار مؤلف‌راوی

- دکتر احمد رضایی جمکرانی: قلعه ذات‌الصور یا دژ هوش‌ربا (دگرگونی روایتی عامه در

مقالات شمس تبریزی و مثنوی معنوی)

- دکتر محمدامیر جلالی: مأخذیابی و تحلیل تصرفات مولانا و شمس در ادبیات

عاشقانه عصر اُموی

- دکتر محمد نجاری: مهلتی بایست تا خون شیر شد (زایش شمس تبریزی از خون

حسین بن منصور حلاج در یک نسخه تعزیه)

شایان ذکر است از دستاوردهای مهم این همایش، نمایه‌شدن مقالات برگزیده (مقالات علمی-پژوهشی و مقالات منتشرشده در مجموعه‌مقالات) در پایگاه استنادی جهان اسلام است که برای نخستین بار در ادوار برگزاری همایش‌های شمس و مولانا اتفاق افتاده است. گفتنی است در گردآوری مقالات به آرای داوران که در مدت کوتاهی اخذ و تنها با معیارهای همایش بررسی شده‌اند، اعتماد شده و مسئولیت اصالت علمی مقالات به عهده نویسندگان است؛ که به تعبیر حضرت شمس: «عقل تا درگاه ره می‌برد. اما اندرون خانه ره نمی‌برد. آن‌جا عقل حجاب است. دل حجاب است. و سر حجاب».

با آرزوی صلح پایدار در جهان

امرداد ۱۳۹۸ - تهران

mohamadnajari59@gmail.com